

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

Η ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Ὑπὸ

Α. Π. ΚΟΥΚΛΕΛΗ

Ὡς ὑπεγράμμισεν ἡ ἐν Βασιλείᾳ τὸν Αὐγουστον 1931 συνελθοῦσα Ἐπιτροπή, ὁ κόσμος προσεπάθησε ν' ἀκολουθήσῃ συγχρόνως δύο γρονθοκοπούμενας πολιτικές. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἐβοήθει τὴν ἀνάπτυξιν διεθνoῦς οἰκονομικοῦ συστήματος συνεπαγομένου καταβολὰς μεγάλων ποσῶν ὑπὸ τῶν ὀφειλετίδων πρὸς τὰς πιστωτρίας χώρας, ἀφ' ἑτέρου ὕψωνε διαρκῶς ἐμπόδια εἰς τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων, δι' ὧν καὶ μόνον αἱ καταβολαὶ αὗται εἶναι ἐφικταί.

Μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν οὕτω ἀκόμη συνοψιζόμενον, πλήν ἐπιτακτικῶς ἤδη, τίθεται τὸ δίλημμα πρὸ τῆς ἐν Λονδίῳ Οἰκονομικῆς Διασκέψεως : διεθνῆς συνεργασία ἢ οἰκονομικὴ ἀπομόνωσις. Εὐνόητον εἶναι ποίας ἀναμετρήτου σημασίας θὰ εἶναι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος ἢ πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν καμπή.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ προεικάσωμεν ἀπὸ τοῦδε περὶ τῆς τύχης καὶ τοῦ ἔργου τῆς Διασκέψεως, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς ἡ Διάσκεψις θ' ἀναζητήσῃ τὴν ἐπίλυσιν τῶν πολυπλόκων πρὸ αὐτῆς ζητημάτων.

Πρὸ τῆς πληθώρας τῶν συγκεντρωθέντων στοιχείων, τὴν βάσιν τῶν συζητήσεων καὶ διαπραγματεύσεων θ' ἀποτελέσῃ προφανῶς τὸ ἐν Γενεύῃ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον ὑπὸ τῶν ἐμπειρογνομόνων εἰδικῶς ἐκπονηθὲν «Σχῆδιον τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως μετὰ σημειώσεων», τὸ ὁποῖον καθορίζει σαφῶς τὰ πρὸς λύσιν τιθέμενα προβλήματα. Τὸ σχῆδιον τοῦτο εἶναι μάλιστα περιεκτικώτερον ἀφ' ὅ,τι ὁ τίτλος του ἐμφανίζει, διότι ὅχι μόνον παρουσιάζει ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τὰ κύρια συμπτώματα τῆς κρίσεως, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως παρατηρήσεις διατυποῦνται εὐκρινῶς καὶ ἀπολήγουν ἐνίοτε εἰς συγκεκριμένα συμπεράσματα καὶ συμβουλὰς. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι βεβαίως δυνατὸν νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐνταῦθα ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων τοῦ Σχεδίου (νομισματικὴ καὶ πιστωτικὴ πολιτικὴ, τιμαί, κίνησις κεφαλαίων, περιορισμοὶ τοῦ διεθνoῦς ἐμ-

πορίου, δασμοί, ὀργάνωσις τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου *, θὰ περιορισθῶμεν κατὰ προτίμησιν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν, ἐφ'ὅσον ἄλλως τε τὰ περισσότερα τῶν ζητημάτων ἔχουν στενὴν πρὸς ταύτην σχέσιν, καὶ θὰ ἐξετάζωνται οὕτω παρεμπιπτόντως.

Πράγματι, εἶναι δύσκολον νὰ νοηθῇ ἡ ἀποκατάστασις διεθνoῦς νομισματικοῦ συστήματος, ἐὰν δὲν ἐξαφανισθοῦν τὰ ἐμπόδια καὶ οἱ φραγμοί, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξασθένωσίν του. Ἐξ ἄλλου ὅμως εἶναι ἀδύνατον οἱ φραγμοὶ οὗτοι νὰ ἐκλείψουν, ἐφ'ὅσον τὰ συναλλάγματα διακυμαίνονται. Δὲν ὑπάρχει ἐπομένως παρὰ μία μόνον μέθοδος ἐνεργείας πρὸς διάσπασιν τοῦ φαύλου τούτου κύκλου. Πρέπει ἡ ἐνέργεια, ἵνα ἀποβῇ ἀποτελεσματικὴ, νὰ συντονισθῇ χρονικῶς καὶ νὰ ἐπεκταθῇ ταυτοχρόνως ἐπὶ ὅλων τῶν προβλημάτων ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένου προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἀπόκειται εἰς τὴν Διάσκεψιν νὰ καταρτίσῃ.

Οὐχ ἤττον, ἵνα δυνηθῇ σοβαρῶς ν'ἀφοσιωθῇ ἡ Διάσκεψις εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνορθωτικὴν τῆς προσπάθειαν, ἐνδείκνυνται δύο προκαταρκτικὰ μέτρα. Δὲν θὰ διηυκόλυνε βεβαίως τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, ἐὰν χώρα τις, διαρκεύσης τῆς Διασκέψεως καὶ ἐπὶ τῇ προόψει ἐπικειμένων ἀποφάσεων, ὕψωνε τὰ τελωνειακὰ τῆς τείχης, ἵνα εὐρεθῇ ἐν τέλει εἰς καλυτέραν μοῖραν. Τοιαύτη τις ἐνέργεια θὰ προεκάλει ἀντίποινα, ὃ δὲ τελωνειακὸς οὗτος πόλεμος δὲν θὰ ἦτο ἐξυπηρετικὸς διὰ τὴν εὐόδωσιν τῆς κοινῆς προσπάθειας. Ἐπιβάλλεται ὥς ἐκ τούτου, ὅπως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Διασκέψεως συνομολογηθῇ τελωνειακὴ ἐκεχειρία.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐκεχειρία αὕτη θὰ ἦτο ἀνωφελής, ἐὰν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἡδύνατο κάθε κράτος, ὑποβιβάζον ἔτι μᾶλλον τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματός του, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ἀποτέλεσμα. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἀκριβῶς ὅπως μὲ τὴν ὕψωσιν τῶν δασμῶν, θὰ ἐδυσχέραινε τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ξένων προϊόντων. ἐνῶ ἀφ'ἐτέρου τὰ ἰδικὰ του, καθιστάμενα ἀφθονώτερα, θὰ ἐξεπόρθουν τὰς ξένας ἀγοράς. Εὐλόγως ἐπομένως ἡ Ἐκθεσις τῶν ἐμπειρογνωμόνων συνιστᾷ ὅπως «καταβληθῇ προσπάθεια, ἵνα μὴ τὰ Κράτη συναγωνίζωνται

* Ἄν καὶ εἰς ταῦτα δὲν περιλαμβάνεται τὸ πρόβλημα τῶν πολεμικῶν χρεῶν, οἱ ἐμπειρογνώμονες τονίζουν καλῶς ὅτι «ἐφ'ὅσον δὲν κανονισθῇ τοῦτο, τὰ χρέη θ' ἀποτελοῦν ἐμπόδιον ἀνυπέρβλητον διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ δημοσιονομικὴν ἀνορθώσιν». Ἀπεφασίσθη οὕτω ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις διὰ τὸν κανονισμὸν τῶν πολεμικῶν χρεῶν θὰ διεξαχθοῦν ταυτοχρόνως ἐν Λονδίνῳ καὶ παραλλήλως πρὸς τὰς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως.

πρὸς ἐπιδιώξιν προσκαίρου πλεονεκτήματος εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον διὰ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματός των κατὰ τοῦ ἐπίπεδου, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἰσοζυγίου» (σελ. 14, β. 1).

Τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐναργέστερον, ἀφ' οὗτοι αἱ Ἑν. Πολιτεῖαι ἐγκατέλειψαν τὴν χρυσὴν βάσιν. Ὅχι μόνον διάφορα Κράτη ἠναγκάσθησαν νὰ θεσπίσουν δασμολογικὴν προστασίαν κατὰ τῆς ὑποτιμήσεως τῶν ξένων συναλλαγμάτων, ἀλλ' ἐξέφρασαν ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν τῆς τελωνειακῆς ἐκεχειρίας. Ἐκ τούτου καθίσταται ἐμφανές, ὅτι αὕτη δέον νὰ συμπληρωθῇ διὰ συμφωνίας, καθ' ἣν, διαρκούσης τῆς Διασκέψεως, ἕκαστον Κράτος θ' ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλῃ κάθε προσπάθειαν πρὸς διατήρησιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματός του ἐντὸς ἐλαχίστων ὁρίων διακυμάνσεως, διατυπωμένης ἐν ἀνάγκῃ τῆς ἐπιφυλάξεως, ὅτι τὸ προσωρινὸν τοῦτο ἐπίπεδον δὲν θέλει προδικάσῃ τὸ τῆς τελικῆς σταθεροποιήσεώς των. Κατ' οὐσίαν θὰ ἐπετυγχάνετο τοῦτο, ἐὰν ἡ νομισματικὴ αὕτη ἐκεχειρία συμφωνηθῇ μεταξὺ τῶν μεγάλων χωρῶν, δεδομένου μάλιστα ὅτι μία μεγάλη ὁμὰς κρατῶν ἀκολουθεῖ τὴν ἀγγλικὴν λίραν. Καὶ ὡς πρὸς ταύτην μὲν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ἰδιαιτέρως δυσχερές, ἐφ' ὅσον τῇ βοήθειᾳ τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος (change equalisation account) εἶχεν ὅπωςδῆποτε σταθεροποιηθῇ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας. Ὅσον διὰ τὸ δολλάριον, ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως ἡ προσωρινὴ σταθεροποίησις του εἰς τὰ σημερινὰ ἐπίπεδα θὰ ἦτο εὐκολος, ἐφ' ὅσον καὶ τεχνικῶς ὑποστηρίζεται δι' ὀγκώδους ἀκόμη χρυσοῦ ἀποθέματος καὶ ἡ ὑποτίμησις του προεκλήθη διὰ καθαρῶς ἐσωτερικοῦς λόγους καὶ ἵνα διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν ἐξευρεθῇ λύσις εἰς τὸ πρόβλημα τῶν ἐσωτερικῶν χρεῶν. Ἀλλως, τόσον τὸ ἐμπορικὸν ὅσον καὶ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν ἦσαν πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ δολλαρίου εὐνοϊκά, πολλῶ δὲ μᾶλλον μετὰ τὴν πτῶσιν. Νομίζομεν ἐπομένως ὅτι αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι θὰ συγκατετίθεντο εἰς τὴν μὴ περαιτέρω ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματός των, ἐὰν εἶχον τὴν βεβαιότητα ὅτι διὰ καταλλήλου καὶ παραλλήλου ἐνεργείας καὶ τῶν ἄλλων ἐμπορικῶν μεγάλων Κρατῶν θὰ ἐπιτευχθῇ ἄλλως ὁ σκοπός των, ἥτοι ἡ ὑψώσις τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν, οὐχὶ πλέον διὰ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματός των, ἀλλὰ διὰ γενικῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν εἰς χρυσόν, περὶ ἧς ὁμιλοῦμεν κατωτέρω. Εἶναι εὐνόητον ὅτι καθ' ὃ μέτρον θέλει ἐπιτύχῃ διὰ ταύτης ἡ ὑψώσις τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν ὁ Πρόεδρος Roosevelt δὲν θὰ χρειασθῇ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ψηφισθέντων τελευταίως δικτατορικῶν μέτρων.

Ἐφ' ὅσον ἡ Διάσκεψις δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑπὸ τὰς αὐτὰς μορφὰς ἐκεχειρίαν, θὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐπιπτώσεως τῆς ρυθμίσεως τοῦ νομισματικοῦ ζητήματος.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ γενικὴ ἐπάνοδος εἰς τὸν χρυσοῦν κανόνα διασφαλίζοντα διὰ τῆς ὁμαλῆς αὐτοῦ λειτουργίας τὰς οἰκονομικὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεις.

Ἡ μεγάλη δυσκολία ἔγκειται εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ ἐπιπέδου σταθεροποιήσεως δι' ἐκάστην χώραν, κατὰ πόσον δηλονότι ὠρισμένον ἐπίπεδον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν της. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅμως πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ δυσκολία αὕτη παρακάμπτεται, ἐξευρισκομένου τρόπου καθορισμοῦ τοῦ καταλλήλου ἐπιπέδου σταθεροποιήσεως καὶ ὅτι κατορθοῦται συγχρόνως νὰ κατοχυρωθῇ ἡ σταθεροποίησις διὰ τῆς κατὰ τινα τρόπον ἐνισχύσεως τοῦ χρυσοῦ ἀποθέματος τῶν ἐξηντλημένων ἐκδοτικῶν τραπεζῶν. Ἡ ἐνίσχυσις αὕτη προφανῶς συνεπάγεται θυσίας καὶ ἐπιβαρύνσεις, εἰς τὰς ὁποίας συμφέρον ἔχει νὰ συγκατατεθῇ ἐκάστη χώρα, πρὸ τοῦ γενικοῦ καλοῦ τὸ ὅποιον θέλει προκύψῃ ἐκ τῆς ἐπαναφορᾶς ἐνὸς διεθνοῦς νομίσματος. Νομίζομεν ὅμως ὅτι δικαίως ἐκάστη χώρα θέλει ὀρωδήσῃ πρὸς ἀποδοχὴν τῆς σταθεροποιήσεως, ἐὰν δὲν ἔχῃ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ χρυσοῦ κανόνος εἶναι εἰς τὸ ἐξῆς ἐξησφαλισμένη καὶ ὅτι δὲν κινδυνεύει νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ πάλιν με ἀνυπολογίστους ζημίας. Ἡ πραγματικὴ κατοχύρωσις τῆς σταθεροποιήσεως, ὅσον καὶ ἂν μελετηθῇ καὶ τεχνικῶς ἐξησφαλισθῇ διὰ τι διάστημα, ἐδράζεται ἐν τέλει ἀναμφισβητήτως ἐπὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ χρυσοῦ κανόνος, ἥτις πάλιν μόνη ἐγγυᾶται τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸ σύστημα ἐλευθέραν κίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ κεφαλαίων. Τὴν λεπτομερῆ ὅσον καὶ διαυγῆ ἀνάλυσιν τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ χρυσοῦ κανόνος, ὡς ἐλειτουργήσῃ πρὸ τῆς κρίσεως, περιλαμβάνει ἡ ἐμβριθὴς καὶ τιμὴν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην περιποιούσα πρόσφατος μελέτη τοῦ κ. Ζ. Ζολώτα *.

Ὁ κ. Ζολώτας ἐξηγεῖ εἰς τὸ βιβλίον του πῶς τελικῶς ἐναρμονίζονται τὰ ἀντίθετα ρεύματα τῆς κινήσεως χρυσοῦ καὶ κεφαλαίων καὶ ἐμπορευμάτων, ἵνα ἐπιτευχθῇ τελικῶς καὶ αὐτομάτως, ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ χρυσοῦ λεγομένου κανόνος, μετὰ τὴν χαρακτηρίζουσαν σχε-

* I' Etalon-or, en théorie et en pratique, Sirey 1933.

δὸν τὸν νόμον τῶν συγκοινωνούντων ἀγγείων ἀκρίβειαν, ἡ ἰσοζύγισις τῶν πληρωμῶν τῶν διαφόρων κρατῶν, ἡ δικαία καὶ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν κατανομή τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἡ διαμόρφωσις διεθνῶν τιμῶν. Πλήν, τότε μόνον δύναται προφανῶς νὰ λειτουργήσῃ ὁμαλῶς τὸ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ κανόνος βασιζόμενον σύστημα, ὅταν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν ὀφειλετίδων χωρῶν αἱ πιστώτριαι χῶραι δὲν ἐμποδίζουν ταύτας διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν τελωνειακῶν τυχῶν νὰ ἐξοφλήσουν τὰ χρέη των διὰ τῆς ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν, ὡς συνέβη τελευταίως, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν π.χ. ὑψωσασῶν τρεῖς τὸ δασμολόγιόν των ἀπὸ τὸ 1920. Εἶναι φανερόν, διαπιστώνει ὁ κ. Ζολώτας, ὅτι, ὅταν αἱ ὀφειλέτιδες χῶραι δὲν εὐρίσκουν πλέον δάνεια καὶ οἱ πιστωταὶ των δὲν δέχονται τὰ ἐμπορεύματά των, ἀδυνατοῦν νὰ ἐξεύρουν τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὰς ὑποχρεώσεις των συνάλλαγμα καὶ καταφεύγουν εἰς τὸ εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ἀπόθεμα τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν, τοῦθ' ὅπερ μοιραίως καταλήγει εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς χρυσῆς βάσεως (οἱ. cit. σελ. 221).

Τὸν ἀπαράβατον τοῦτον ὅρον τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ χρυσοῦ κανόνος, ὃν καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης ἐτονίσσαμεν, ὑπογραμμίζει καταλλήλως καὶ τὸ Σχέδιον τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως (σελ. 22). «Νομίζομεν» λέγουν οἱ ἐμπειρογνώμονες «ὅτι πρέπει νὰ ἐπιμείνωμεν ὅτι εἶναι οὐσιῶδες ὅπως ἡ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν πιστωτριῶν χωρῶν πολιτικὴ ἐπιτρέπη ἐν τέλει εἰς τοὺς ὀφειλέτας τὴν ἐξόφλησιν τῶν ὑποχρεώσεων των ὑπὸ μορφήν ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν». Τὸ αὐτὸ περίπου ἐπαναλαμβάνεται καὶ περαιτέρω (σελ. 28).

Ἰσῶς ἡ κατάλληλος καὶ δικαία διαρρύθμισις τῶν τελωνειακῶν τειχῶν (ποσοστῶν εἰσαγωγῆς, ἀδειῶν κτλ.), ἥτις προεκάλεσεν αἰσθητὸν διαφορισμὸν τιμῶν μεταξὺ τῶν χωρῶν, ν' ἀποτελῇ καὶ τὸ δυσκολώτερον ἔργον τῆς Διασκέψεως. Δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν ν' ἀναμείνη τις ὅτι χῶραι εἰς ἃς μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀπασχολεῖται ἤδη εἰς ἐργασίας, αἵτινες δὲν θὰ ὑφίσταντο ἄνευ τῆς τελωνειακῆς προστασίας, θὰ ἐγκαταλείψουν ταύτας εἰς τὴν τύχην των. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον λογικῶς ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶναι ἡ ἔγκρισις προγράμματος βαθμιαίων καὶ συνεχῶν μειώσεων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἐπαναφορᾶς ἐλευθεριωτέρων ὅρων τοῦ ἐμπορίου εἰς ἄρκετὸν χρονικὸν διάστημα, ὥστε νὰ δυνηθοῦν νὰ γίνουν αἱ ἐσωτερικαὶ ἀναπροσαρμογαὶ ἄνευ σημαντικῶν διαταράχων.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῆς μειώσεως ταύτης τῶν δασμῶν δύο κυρίως μέθοδοι ὑπάρχουν, ὧν τὰ προτερήματα καὶ μειονεκτήματα ἔχουν ἤδη λεπτομερῶς ἐξετασθῇ ὑπὸ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κ.Τ.Ε.

Ἡ τῆς κατὰ ποσοστὸν μειώσεως καὶ ἡ τῆς τοῦ καθορισμοῦ ἐνὸς ἀνωτάτου ὁρίου δασμοῦ. Ἡ Διάσκεψις δύναται βεβαίως νὰ συνδυάσῃ τὰς δύο ταύτης μεθόδους, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἀπὸ Ἰουνίου 1932 Σύμβασιν τοῦ Ouehy, μεταξὺ Βελγίου, Λουξεμβούργου καὶ Ὁλλανδίας, ἐν ἧ, ἂν καὶ προβλέπεται ἡ κατὰ ποσοστὸν μείωσις, διευκρινίζεται ὅτι ἡ μείωσις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ παρὰ μέχρις ὁρισμένου ὁρίου.

Δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἐζητήσαμεν μόνον νὰ τονίσωμεν ὅτι πᾶσα θυσία διὰ τὴν εἰς τὸν χρυσὸν ἐπάνοδον τῶν ἐκ τούτου ἀπομακρυνθέντων κρατῶν θὰ ᾔτο ματαία καὶ ὀδυνηρά, ἐὰν εἰς τὴν Διάσκεψιν δὲν τεθῇ ὡς βάσις καὶ προϋπὸθεσις ταύτης ὅτι δέον οἱ δασμοὶ νὰ μετριάσθουν καὶ νὰ προσαρμοσθῶν κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὰς πιστωτρίας χώρας νὰ προσανατολίσουν τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν των εἰς τὴν διὰ χαμηλῶν δασμῶν συγκράτησιν τῆς δυναμικότητος πληρωμῆς τῶν ὀφειλετῶν χωρῶν.

Ἐὰν τοιαύτη τις συμφωνία ἐπέλθῃ, δέον νὰ συμπληρωθῇ μὲ ἀποφάσεις ἀφορώσας τὰ εἰς χρυσὸν καλύμματα ὡς καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν κεντρικῶν Τραπεζῶν, προκειμένου νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ εἰς τὸ μέλλον ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ χρυσοῦ κανόνος.

Ὡς πρὸς τὰ καλύμματα τὸ Σχέδιον τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως, ἐπαναλαμβάνον ἐν τούτῳ τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Χρυσοῦ, ὑποδεικνύει τὰ καταλληλότερα μέτρα πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ χρυσοῦ. Εἶναι δὲ ταῦτα :

1) Ἡ μείωσις τοῦ ἐκ τοῦ νόμου κατωτάτου ποσοστοῦ καλύμματος, τὸ ὅποιον συνήθως εἶναι 33 ἢ 40 ο), εἰς τρόπον ὥστε ἡ Κεντρικὴ Τράπεζα νὰ διαθέτῃ μεγαλύτερον περιθώριον ἐλευθέρου χρυσοῦ, ὅπως ἀποτελεσματικώτερον ἀντιμετωπίσῃ ἐνδεχομένως ἀποτόμους μεταπτώσεις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ πληρωμῶν.

2) Ὡς πρὸς τὸ σύστημα τοῦ συναλλάγματος χρυσοῦ (gold exchange standard) τὸ ὅποιον ἐγκυμονεῖ, ὡς ἀπεδείχθη, σοβαρωτάτους κινδύνους, συνιστᾶται, ἐφ' ὅσον διευκολύνῃ τὴν εἰς τὸν χρυσὸν ἐπάνοδον τῶν μικρῶν χωρῶν, αἵτινες δὲν διαθέτουν σοβαρὰς ἀγορὰς κεφαλαίων, νὰ περιορισθῇ ἡ τοποθέτησις τῶν διαθεσίμων τῶν χωρῶν τούτων εἰς μόνους τὰς Κεντρικὰς Τραπεζὰς ἢ τὴν Τράπεζαν διεθνῶν πληρωμῶν, ἵνα εἶναι εἰς θέσιν αὗται νὰ λαμβάνουν τὰ μέτρα των ἐναντι ἐνδεχομένης ἀποσύρσεως τούτων.

3) Τέλος, οἱ ἐμπειρογνώμονες συνιστοῦν πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ χρυσοῦ δευτερεύοντά τινα μέτρα, ὡς τὴν ἀντικατάστασιν τῶν μικρᾶς

ἀξίας τραπεζογραμματίων διὰ κερμάτων καὶ βελτίωσιν τῆς λειτουργίας τῶν συμψηφιστικῶν γραφείων καὶ τὴν διάδοσιν τῶν δι' ἐπιταγῆς πληρωμῶν (διὰ τὴν καταβολὴν φόρων καὶ μισθῶν) καὶ τῶν ταχυδρομικῶν συμψηφισμῶν.

Ἀσφαλέστερον ὅμως καὶ τῶν ληπτέων πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ χρυσοῦ ὡς ἄνω μέτρων, θὰ κατωχύρωνε τὴν ἐπιτυχῇ ἐν τῷ μέλλοντι λειτουργίαν τοῦ χρυσοῦ νομίσματος ἢ συνεννόησις τῶν κυριωτέρων τοῦλάχιστον ἐκ τῶν κεντρικῶν Τραπεζῶν ἐπὶ τῶν ἀρχῶν, αἵτινες πρέπει νὰ διέπουν εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἄσκησιν τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης στενῆς καὶ συνεχοῦς συνεργασίας πρὸς συντονισμόν τῶν προσπαθειῶν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ὅσον καὶ ἂν εἰς ὠρισμένας περιστάσεις ἐσημειώθῃ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προσωρινή τις μεταξὺ τῶν Κ.Τραπεζῶν συνεννόησις, ἡ εὐθύνη των κατὰ τὴν ἐπιδείνωσιν τῆς κρίσεως παραμένει σοβαρά. Ὡς ὀρθῶς τονίζουν οἱ ἐμπειρογνώμονες, ἡ Διάσκεψις πρέπει ἀφεύκτως νὰ τονίσῃ τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν ἣτις δέον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν διατήρησιν στενῶν μεταξὺ τῶν Κ. Τραπεζῶν σχέσεων, ὅπως κατὰ τὴν χάραξιν τῆς πολιτικῆς των ἐναρμονίζονται! ἐκάστοτε αἱ ἐθνικαὶ ἀπόψεις πρὸς τὰς διεθνεῖς ἀπαιτήσεις. Μολονότι ἐκάστη θὰ διετήρῃ τὴν ἀπόλυτον εὐθύνην τῶν κατ'ἰδίαν μέτρων, ἐν σύστημα ὁμοιβαίων καὶ συνεχῶν ἀνακοινώσεων θὰ διηυκόλυνε τὴν ἀκολουθουμένην ἐκασταχοῦ πολιτικὴν καὶ θὰ συνετέλει ὥστε ἡ ἐπέμβασις τραπεζίης τινὸς τῇ γενικῇ ἐγκρίσει ἀποβῇ ἀποτελεσματικωτέρα».

Ἡ Τράπεζα τῶν διεθνῶν πληρωμῶν εἶναι ἐνδεδειγμένη ν' ἀποτελέσῃ τὸν μεσάζοντα ὀργανισμόν μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν τραπεζῶν, ὃχι μόνον πρὸς αὔξησιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν σημείων ἐπαφῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὡς ὄργανον κοινῆς ἐνεργείας. Μεταξὺ τῶν κυρίων αὐτῆς σκοπῶν θὰ κατελέγετο ἡ παρακολούθησις τῶν τιμῶν καὶ ἡ σύνταξις ἐνὸς διεθνοῦς τιμαρίθμου τῶν πρώτων ὑλῶν καθὼς καὶ ἡ προσπάθεια παρεμποδίσεως τῶν κυκλικῶν διακυμάνσεων τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ χρυσοῦ, κυρίως διὰ τοῦ καθορισμοῦ μιᾶς γενικωτέρας καὶ συντονισμένης πολιτικῆς τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου. Προτείνεται ὅπως αἱ Κ. Τράπεζαι ὑποχρεωθοῦν νὰ καταθέσουν παρὰ τῇ Δ. Τραπεζῇ Πληρωμῶν μέρος τῶν διαθεσίμων αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἡ Τράπεζα θ' αὐξάνῃ ἢ περιστέλλῃ τὰς πιστώσεις, ἀναλόγως τῆς κινήσεως τῶν παγκοσμίων τιμῶν. Ἡ ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ χρυσοῦ δίδει τὸ μέτρον τῆς προσπάθειας ταύτης, ἐξ ἧς ὁμολογουμένως θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ μέγα μέρος ἡ ἐπιτυχὴς λειτουργία τοῦ χρυσοῦ κανόνος. Σχετικῶς δέον ἀκόμη νὰ ἐξετασθῇ κατὰ πόσον θὰ συνέτρεχεν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ

χρυσοῦ ἢ σύστασις, ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς μέρος τοῦλάχιστον τοῦ τόκου τῶν μακροπροθέσμων δανείων κανονίζεται ἀναλόγως τῆς διακυμάνσεως τῶν τιμῶν, ὡς προτείνει ὁ κ. F. Mlynarski * εἰς τὸ τελευταῖον βιβλίον του, τὸ ὁποῖον ἀναλύομεν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ παρόντος τεύχους.

Δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν νὰ καθορίσωμεν ἐνταῦθα τὰς κατευθυντηρίους γραμμάς, αἵτινες δέον ν'ἀποτελέσουν τὸ καταστατικὸν οὕτως εἰπεῖν τῆς μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν συνεννοήσεως. Ὡς ὑπογραμμίζει ὁμως ἡ πρόσφατος ἔκθεσις τῆς διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς Δ. Πληρωμῶν διὰ τὴν κατὰ τὴν 31 Μαρτίου 1933 λήξασαν χρήσιν, αἱ Κ. Τράπεζαι «πρέπει νὰ καταπολεμήσωσι κάθε ἀντίληψιν ὅτι ἡ συγκέντρωσις τοῦ χρυσοῦ ἀποτελεῖ τὸν καλύτερον τρόπον ἀποταμιεύσεως τοῦ πλούτου ἢ ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς τούτου εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἐσωτερικῆς μετατροπῆς τῶν τραπεζογραμμάτων». Πάντως, ἔχομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἀποτελεσματικὴ συνεννόησις ἐπὶ τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς μελλοντικῆς ἐνεργείας δέον νὰ συνδυασθῇ μὲ τὴν ἀναθεώρησιν καταστατικῶν τινῶν ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν δεσμευόντων τὰς ἐνεργείας τούτων ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἀγορῶν. Ἐχομεν κυρίως ὑπ'ὄψιν τὸ καταστατικὸν τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας, τὸ ὁποῖον δὲν τῇ ἐπιτρέπει τὴν ἐπέμβασιν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγορὰν διὰ τῆς ἀγοραπωλησίας χρεωγράφων πρὸς κανονισμόν τῆς τραπεζικῆς κυκλοφορίας (open market policy). Ἐλλείπει σχετικῆς πρωτοβουλίας, ἡ Τράπεζα παρέμενε ἀπαθής, ὅταν ἐσημειοῦτο ἡ εἰς Γαλλίαν ἐξαιρετικὴ εἰσροὴ τοῦ χρυσοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει σαφῶς ὅτι ἡ εἰς τὸ ἐξῆς ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ διεθνοῦς νομίσματος δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξασφαλισθῇ μὲ τὸν αὐτοματισμὸν ἐκεῖνον, ὅστις διέκρινε τὴν εἰς τὸ παρελθὸν λειτουργίαν τοῦ χρυσοῦ κανόνος. Τοῦτο ἀναγνωρίζει καὶ ἡ ὡς ἄνω ἔκθεσις τῆς Τραπεζῆς τῆς Βασιλείας, ἥτις τάσσεται μὲν ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ χρυσοῦ, ἀλλ'ὀμιλεῖ ἤδη περὶ «μετερρυθμισμένου» χρυσοῦ κανόνος, ὅστις ἀπὸ τῆς ἐκτεθείσης ἀπόψεως θ'ἀποτελέσῃ προφανῶς «διευθυνόμενον νόμισμα».

* * *

Ὅταν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς τελωνειακῆς καὶ νομισματικῆς ἐκχειρίας προχωρήσουν πρὸς τὴν λύσιν τὰ ὡς ἄνω ζητήματα, τὰ δὲ παροτρυνόμενα νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν χρυσὸν κράτη εὐρεθοῦν

* Credit and Peace—a way out of the Crisis 1933.

οὕτω πρὸ σοβαρῶν ἐγγυήσεων περὶ τῆς εἰς τὸ ἐξῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας αὐτοῦ, ἡ Διάσκεψις θὰ δυνηθῇ εὐκολώτερον νὰ ἐξομαλύνῃ τὰ ἐμπόδια ἅτινα προτάσσονται τῆς ὀριστικῆς σταθεροποιήσεως τῶν νομισμάτων.

Ἡ κυριωτέρα δυσκολία προέρχεται ἐκ τοῦ ὄγκου τῶν διεθνῶν χρεῶν, τὰ ὅποια ἡ ἀπὸ τοῦ 1928 ἀπότομος πτώσις τῶν τιμῶν κατέστησε δυσβάστακτα καὶ εἰς τὰ ὅποια προσκρούει καὶ αὕτῃ ἀκόμη ἡ βαθμιαία καὶ ὀδυνηρὰ περιστολὴ τοῦ κόστους παραγωγῆς. Οὐδ'εἶναι βεβαίως δυνατὸν ν' ἄρθοῦν ὑπὸ τῶν ὀφειλετίδων χωρῶν οἱ πρὸς προστασίαν τοῦ νομίσματος ἐπιβληθέντες περιορισμοὶ τῶν συναλλαγῶν, ἐφ' ὅσον δὲν κανονισθῇ ὅπωςδῆποτε ὁ τρόπος τῆς ἐξοφλήσεως τῶν ὑποχρεώσεων των. Καὶ ἐδῶ ἀντιλαμβάνεται τις πόσον ἡ λύσις τῶν δύο τούτων ζητημάτων στενῶς συνδύζεται μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν, ἐξ ἧς ἐπὶ πλέον ἀναμένεται ἡ κατὰ μέγα μέρος ἐξαφάνισις τοῦ ἐκ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν ἐπιταθέντος διαφορισμοῦ μεταξὺ τῶν διαφορῶν εἰδῶν.

Ἐκ τοῦ Ὑπομνήματος τῶν Ἰσοζυγίων Πληρωμῶν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν (1930), τὸ ὅποιον ἀφορᾷ τὸ 1929, προκύπτει ὅτι αἱ ὀκτὼ πιστώτριαι χῶραι (Ἡν. Πολιτεῖαι, Ἀγγλία, Γαλλία, Ὁλλανδία, Βέλγιον, Ἑλβετία, Ἰρλανδία, Σουηδία) εἰσέπραξαν ἐκ τόκων καὶ χρεωλυσίων τὸ ποσὸν τῶν 2.154 ἑκατ. δολλαρίων, προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν ἐξ ἐπανορθώσεων καταβολῶν τὸ ποσὸν τῶν 2.680 ἑκατ. δολλαρίων. Πρὸ τῆς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1929 ἀξίας τοῦ παγκοσμίου εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου ἐκ 34.000 ἑκατ. δολλ., ἡ ὡς ἄνω ὑπηρεσία τῶν χρεῶν ἀναλογεῖ πρὸς τὰ 60)ο ἢ τὰ 80)ο τοῦ συνόλου ἐμπορίου. Ἐὰν ἤδη λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸ 1932 τὸ διεθνὲς ἐμπόριον κατέπεσεν εἰς 13.500 ἑκατ. δολλ., ἡ ἀναλογία τῆς ὑπηρεσίας τοῦ χρέους μὲ τὸν ρυθμὸν τοῦ 1929 ἀνέρχεται ἀπὸ 6 εἰς 160)ο τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου *.

Τίθεται ἐπομένως πρὸ τῆς Διασκέψεως τὸ δίλημμα: σοβαρὰ αὐξήσις τοῦ ἐμπορίου ἢ δραστικὴ μείωσις τῶν τόκων; Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ

* Κατὰ τὴν Κ.Τ.Ε. οἱ δείκται τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἔχουν ὡς ἐξῆς λαμβανομένου τοῦ ἔτους 1929 ὡς βάσις (=100).

Ἔτη	Εἰς ἀξίαν	Εἰς ὄγκον
1925	91.5	83
1930	80.9	93
1931	57.9	84
1932	38.9	77

Ἡ διὰ τὸ 1932 ἐκτίμησις περιλαμβάνει μόνον τὰ 90)ο τοῦ συνόλου τοῦ ἐμπορίου.

τοῦ 1929 ὁ ὄγκος τῶν χρεῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἤρχισεν ἤδη νὰ γίνηται αἰσθητός, πρέπει, ἵνα καταστοῦν πάλιν ὑποφερτὰ τὰ χρέη, νὰ τριπλασιασθῇ τοῦλάχιστον ἡ ἀξία τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Εἶδομεν ἄνωτέρω πῶς θὰ συνέτεινεν εἰς τοῦτο ἡ ὀρθὴ ἀντίληψις τῆς ὑπὸ τῶν πιστωτριῶν χωρῶν ἀπὸ τοῦδε ἀκολουθητέας ἐμπορικῆς καὶ δασμολογικῆς πολιτικῆς, δι' ἧς θὰ δυνηθοῦν αἱ ὀφειλέτιδες χῶραι ν' αὐξήσουν βαθμηδὸν τὰς καταβολὰς των διὰ τὰ χρέη, ἰδίως ἐὰν ἡ αὐξησης τοῦ ὄγκου τῆς ἐξαγωγῆς των ὑποβοηθηθῇ ὑπὸ τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν.

Ἀπομένει ὅπως καθορισθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος μεταξὺ πιστωτῶν καὶ ὀφειλετῶν ἡ ἱκανότης πληρωμῆς, ὡς συνιστᾷ ἄλλως τε ἡ Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, νὰ κανονισθῇ δὲ ταῦτοχρόνως ἐπὶ ὠρισμένων δεικτῶν εὐημερίας ἡ αὐξησης τῆς δυναμικότητος τῶν ὀφειλετῶν. Ἐξαίρεσις πρέπει ἴσως νὰ γίνη μόνον, ὡς συνιστᾶται καὶ ὑπὸ τοῦ Λονδινείου «Economist» * δι' ὠρισμένα κράτη πανθομολογουμένως πολὺ ἄνω τῶν δυνάμεων των δανεισθέντα καὶ διὰ τὰ ὅποια τοιαύτη δέσμευσις θὰ ἐδυσχέραινε τὴν ἀνόρθωσίν των. Τὸ «Economist» φέρει ὡς παράδειγμα τοιούτων βεβαρυμένων κρατῶν τὴν Οὐγγαρίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν, δι' ἃς ἡ ὑπηρεσία τοῦ δημοσίου χρέους ἀνῆρχετο διὰ τὸ 1929 εἰς τὸ 15 καὶ 25ο)ο τῶν ἐξαγωγῶν των. Πλὴν διὰ τὴν Ἑλλάδα διὰ μόνον τὸ ἐξωτερικὸν δημόσιον χρέος ἡ ὑπηρεσία ἀπετέλει ἤδη τὰ 22ο)ο καὶ ἀνῆλθε τὸ 1932 εἰς τὰ 54,86ο)ο τῶν ἐξαγωγῶν της καὶ ἔφθασε διὰ τὸ 1932 τὰ 81ο)ο τῶν ἐξαγωγῶν της. Διὰ τοιαύτας ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις δικαιολογεῖται καὶ ἡ μέχρι λογικοῦ σημείου περικοπὴ κεφαλαίων καὶ τόκων. Πάντως τὸ σύστημα τῆς βαθμιαίας ἀναλήψεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δανείων, ἐν σχέσει πρὸς τὸ τῆς γενικῆς καὶ ὀριστικῆς τῶν δανείων ἀναπροσαρμογῆς, θὰ εἶχε τὸ πλεονέκτημα ὅτι θὰ ὑπεβοήθει δραστηρίως τὴν αὐξησην τοῦ ὄγκου τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν καὶ δὲν θὰ ἐκλόνιζε τόσον τὴν βάσιν τοῦ διεθνοῦς δανεισμοῦ.

Ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν, ἥτις τὰ μέγιστα θὰ διηυκόλυνε τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν χρεῶν, θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς τὴν ἀφετηρίαν εἰς τὴν γενικὴν ἐμπιστοσύνην, ἥτις θὰ προέκυπτεν ἐκ τῆς διευθετήσεως, ἥ καὶ τῇ ἀπλῇ προόψει ταύτης, τῶν ὅσων ζητημάτων προηγουμένως ἐξητάσαμεν. Ἀλλὰ πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς ὑψώσεως ταύτης προτείνονται πολλαχόθεν διάφορα

1. The Economist 10 Ἰουνίου 1933.

μέτρα, ἐξ ὧν προέχει ἡ ἐφαρμογὴ πολιτικῆς «ἐφθηνοῦ χρήματος», ἣτις θὰ ἐξηανάγκαζε τὰ ἐκ φόβου ἄεργα παραμείναντα κεφάλαια νὰ ἐπενδυθοῦν παραγωγικῶς. Συζητεῖται ὡσαύτως καὶ ἡ ἐκ παραλλήλου, ὑπὸ τῶν μεγάλων ιδίως κρατῶν, διὰ δανεισμοῦ ἐκτέλεσις παραγωγικῶν ἔργων, ἅτινα θὰ ηὔξανον τὴν καταναλωτικὴν δύναμιν τῶν πληθυσμῶν. Ὁ κ. J. M. Keynes, * εἰς σειρὰν ἄρθρων ἀναπτύσσων ἀνάλογον πρότασιν πιστεύει ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ἔργων ὑπὸ τῶν πιστωτριῶν χωρῶν αὔξησις τῆς καταναλωτικῆς δυνάμεως αὐτῶν θὰ ἐπιφέρῃ ὕψωσιν τῶν τιμῶν εἰς χρυσὸν τῶν κυριωτέρων ἐμπορευμάτων, ἅτινα θ' ἀπορροφήσουν αὐταὶ ἀπὸ τὰς ὀφειλετίδας χώρας, ὧν ἡ ἐξαγωγή καὶ ἡ δυναμικότης θέλει οὕτως αὔξηθῇ. Ἐν τούτοις, ἵνα ἡ διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἐφθηνοῦ χρήματος ὕψωσις τῶν τιμῶν παραμείνῃ σταθερὰ καὶ μὴ καταλήξῃ εἰς πληθωρισμὸν ἢ ὑπερπαραγωγὴν μέλλουσιν ν' αὔξησῃ ἀκόμη τὰ ὑπάρχοντα ἀποθέματα ἐμπορευμάτων, συνιστᾶται ἡ συνεννόησις τῶν παραγωγῶν τῶν κυριωτέρων γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων πρὸς παρακολούθησιν τῆς δυναμικότητος τῆς καταναλώσεως. Ἀτυχῶς, ἐνῶ ὑπὸ πάντων σχεδὸν ἀναγνωρίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν, πολλὰ δυσχέρειαι προβλέπονται διὰ τὴν ἐπίτευξιν συμφωνίας ἐπὶ τῶν πλέον ἐνδεδειγμένων μεθόδων ἐνεργείας πρὸς ὕψωσιν τῶν τιμῶν, ἐὰν αὕτη δὲν ἐπέλθῃ ἀφ' ἑαυτῆς, ἐκ τῆς γενικῆς ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τῇ προόψει ὁμαλωτέρων συνθηκῶν.

Ἀπομένει ἤδη νὰ ἐξετασθῇ ὁ τρόπος ἐξασφαλίσεως τῶν διαφόρων νομισμάτων, προκειμένου τὰ κράτη νὰ δεχθοῦν τὴν βαθμιαίαν ἄρσιν τῶν περιοριστικῶν μέτρων ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος καὶ τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἡ μεγαλυτέρα δυσκολία προέρχεται ἐκ τῶν νομισμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ὅπως τὸ γερμανικὸν μάρκον, λόγῳ τῆς ἐνεργητικότητος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου συγκρατοῦνται εἰς ἐπίπεδα τεχνητά, μὴ ἀνταποκρινόμενα πλέον πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Ἐὰν προηγηθῇ ὁ διακανονισμὸς τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν, ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ἐπιπέδων τούτων, ἦν καὶ τὸ Σχέδιον τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως ὑποδεικνύει, θὰ καταστῇ βαθμηδὸν δυνατὴ, τῇ βοήθειᾳ Ταμείου ἀνασταθεροποιήσεως συσταθησομένου ὑπὸ τῶν διαθετουσῶν τὰ μεγαλύτερα ἀποθέματα χρυσοῦ Κ. Τραπεζῶν. Σχετικῶς ὁ κ. Keynes προτείνει τὴν ὑπὸ ἀναλόγου ταμείου

* The Means to prosperity. «The Times» 13, 14, 15 καὶ 16 Μαρτίου 1933.

ἔκδοσιν «γραμματίων χρυσοῦ», τὰ ὅποια κατανεμόμενα εἰς τὰς Κ. Τραπεζὰς ὑπὸ διαφόρους περιορισμοὺς θὰ ἐξασφαλίσουν τὰ ἐξην-
τλημένα καλύμματα τῶν καὶ θὰ ἐπαυξήσουν τὴν εἰς ἀγοραστικὴν
δύναμιν ἱκανότητα τῶν χωρῶν, ἥτις θὰ προωθήσῃ τὴν ὕψωσιν
τῶν τιμῶν.

Πάντως ἡ καθ' ἓνα οἷονδήποτε τρόπον, κατὰ προτίμησιν δὲ παρὰ
τῇ Τραπεζῇ Δ. Πληρωμῶν, σύστασις ἐνὸς ταμείου ἀνασταθεροποι-
ήσεως κύριον σκοπὸν θὰ ἔχῃ, διὰ τῆς χορηγήσεως τῶν ἀπαραιτή-
των πιστώσεων, ν' ἀπαλλάξῃ τὰς Κ. Τραπεζὰς τῆς ἀνησυχίας τῆς
ἐξαντλήσεως τῶν καλυμμάτων μετὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ
συναλλαγματικῶν περιορισμῶν, μέχρις ἐξευρέσεως τοῦ ἐπιπέδου
τῆς ὀριστικῆς σταθεροποιήσεως τοῦ ἀνταποκρινομένου εἰς τὸ ἰσο-
ζύγιον πληρωμῶν ἐκάστης χώρας. Ὅπως δὲ μὴ χώρα τις, σταθερο-
ποιούσα κάτω τοῦ ἐπιπέδου τούτου, τεθῇ, ἔστω καὶ προσωρινῶς,
ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἄλλας εἰς καλυτέραν μοῖραν διὰ τὸν ἐμπορικὸν
συναγωνισμόν, θὰ ἔδει τὸ ὑπ' αὐτῆς ἐκλεγησόμενον ἐπίπεδον σταθερο-
ποιήσεως ν' ἀναγνωρίζηται ὡς τὸ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐνδεικνυόμενον
ὑπὸ Ἐπιτροπῆς τῶν παρεχουσῶν τὰς πιστώσεις χωρῶν ἢ τοῦ συ-
σταθησομένου σχετικοῦ διεθνοῦς ὀργανισμοῦ, οἵτινες καὶ θὰ ἐνέ-
κρινον πᾶσαν ἐν τῷ μεταξὺ ἀλλαγὴν ἐπιπέδου συναλλάγματος,
ἐπιβεβλημένων ἐνίοτε μέχρις ἐξευρέσεως τοῦ ὀριστικοῦ ἐπιπέδου
σταθεροποιήσεως.

Τὸ Σχέδιον ἐν τούτοις τῆς προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (σελ.
17 IV) ἀποδεχόμενον ὅτι ἡ συγκέντρωσις τῶν 80ο)ο τοῦ παγ-
κοσμίου χρυσοῦ εἰς πέντε μόνον χώρας δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς «ἡ
ἐκδήλωσις ὠρισμένων βαθυτέρων ἀνισορροπιῶν, αἵτινες ἐπέδρασαν
ἐπὶ τῶν στοιχείων τῶν ἰσοζυγίων πληρωμῶν», συνιστᾷ ὅπως, ὅταν
τὰ κράτη μὲ ἀνεπαρκῆ καλύμματα ἐπανέλθουν εἰς τὸν χρυσόν, τὰ
ἐπίπεδα τῆς σταθεροποιήσεως ἐκλεγῶσι κατὰ τρόπον διασφαλίζοντα
εἰς αὐτὰ ἐνεργητικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν, «ἵνα εἰσρεύσῃ ἐπαρκὴς
χρυσός, ἄνευ μεγάλου κόπου».

Σημειωτέον ὅτι ἱκανὸν στοιχεῖον τοῦ ἐνεργητικοῦ τούτου ἰσοζυ-
γίου θ' ἀποτελέσῃ ἡ παλιννόστησις τῶν κεφαλαίων ἐκ τῶν χωρῶν
ὅπου συνεσωρεύθη ὁ χρυσός.

Ὅπως δὲποτε, πρέπει καλῶς νὰ ἐννοηθῇ ὅτι μία ἔλλογος ἀνακα-
τανομή τοῦ χρυσοῦ, ἥτις θ' ἀπαιτήσῃ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, δὲν εἶναι
ἐφικτή, παρὰ ἐφ' ὅσον προηγουμένως, ὡς ἄνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἐξα-
φανισθοῦν ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἄνωμαλῖαι, αἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν ση-
μερινὴν συγκέντρωσιν τοῦ χρυσοῦ εἰς τινὰς μόνον χώρας. Δι' αὐτὸ
ἐπεμείναμεν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως πρὸ πάσης ἐπανόδου εἰς τὸν χρυ-

σὸν κατοχυρωθῇ διὰ κοινῆς συνεννόησεως ἢ εἰς τὸ μέλλον ἀπρόσκοπτος λειτουργία τοῦ χρυσοῦ νομίσματος. Ἡ νόμῳ σταθεροποίησις τῶν νομισμάτων δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ, ὡς εἶδομεν, ἢ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ἐπιτυχοῦς ἐνεργείας πρὸς λύσιν τῶν πρὸ τῆς Διασκέψεως πολυσυνθέτων καὶ ἀλληλενδέτων προβλημάτων, τὰς δυσκολίας τῶν ὁποίων ὡς καὶ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν λύσεων, ἀπλῶς ἐσκιαγραφῆσαμεν.

Ἐάν, παρὰ τὴν συνήθη ἀπογοήτευσιν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων Διασκέψεων, ἡ ὑφήλιος ὁλόκληρος συγκεντρώνη σήμερον τὰς ἀπεγνωσμένας ἐλπίδας τῆς εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, τοῦτο εἶναι διότι ἴσως ἀκόμη πιστεύει, ὅτι καὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας ὅλων τῶν κρατῶν θ' ἀναμετρήσουν τὰς εὐθύναις των διὰ τὴν συνέχισιν μιᾶς καταστάσεως, ἣτις ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἐσκόρπισεν ἀφειδῶς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν πτωχείαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἐνῶ εἰς καμμίαν ἄλλην ἐποχὴν δὲν παρουσίαζεν οὗτος τοιαύτην δυναμικότητα πλούτου.

Ἐὰν οἱ συνδιασκεπτόμενοι διὰ λόγους πολιτικῆς ἢ προσκαίρου οἰκονομικῆς σκοπιμότητος δὲν προβοῦν εἰς τὰς ἀπαιτούμενας ὑποχωρήσεις πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς διεθνοῦς συνεργασίας, ἐξ ἧς καὶ μόνον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκάστη χώρα θὰ ὠφεληθῇ, θὰ παρέλθῃ ἴσως μακρὰ σειρὰ ἐτῶν κακοδαιμονίας καὶ προσπαθειῶν, ἕως ὅτου ὁ κόσμος προσανατολισθῇ καὶ προσαρμοσθῇ πρὸς τὸ νέον οἰκονομικὸν καθεστῶς, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἔχουν κατ' οὐσίαν ἐκλείψει ὅσα χαρακτηριστικὰ τοῦ μέχρι τοῦδε ὑφισταμένου καθεστῶτος ἦσαν συνηφασμένα μὲ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος: ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων καὶ ὁ χρυσοῦς κανὼν.

Ἰούνιος 1933

Α. Π. Κουκλέλης
